

НАЦИОНАЛНИ АСТРОНОМСКИ ОЛИМПИЈСКИ КОМИТЕТ ДРУШТВА АСТРОНОМА СРБИЈЕ

I ПРОПОЗИЦИЈЕ ТАКМИЧЕЊА И СМОТРИ

Задатак Националног астрономског олимпијског комитета (НАОК), као тела Друштва астронома Србије (ДАС), је организовање и спровођење астрономских такмичења за ученике средњих школа у Србији.

Сваке, па и ове школске године - 2022/23 - НАОК организује припреме и такмичења. Припреме, боље рећи додатна настава, се организују због недовољне заступљености астрономије у средњошколској настави у Србији. Као што је познато, астрономија као посебан предмет постоји само у завршној години са једним часом недељно, што је недовољно. Додатна настава се организује паралелно у центрима, у последње време Београд и Ниш, и у оним

местима где има заинтересованих лица за њу. Наставни материјал (засада само у облику скрипата) је методичка збирка на којој раде др Соња Видојевић и др Слободан Нинковић, актуелни председник и потпредседник НАОК. Ова збирка следи програм астрономских садржаја Међународне олимпијаде (International Olympiad on Astronomy and Astrophysics). У истом документу овог међународног такмичења наводе се и знања из математике и физике којима потенцијални такмичари треба да владају. Због овог, циљна група су, пре свега, ученици који похађају специјална одељења, попут Математичке гимназије у Београду, као и гимназијалци који се школују у оквиру природно-математичког смера. У Београду додатна настава се држи једанпут недељно (недељом) у просторијама Катедре за астрономију Математичког факултета, при чему постоји контакт са другим центрима (Ниш, Гимназија „Светозар Марковић“ и др.), тако да се исте теме обрађују скоро истовремено. Ове школске године додатну наставу обављају: у Београду др Соња Видојевић и др Слободан Нинковић, у Нишу мр Вера Прокић, а у осталим местима наставници физике у школама где има заинтересованих.

Због малог броја заинтересованих није било потребе да се одрже школско и општинско такмичење. Прво такмичење, предвиђено за ову школску годину, је Регионално (после Ускрса). Оно служи као изборно за Републичко – ове године предвиђено за мај. Најуспешнији такмичари са Републичког такмичења иду на Међународну олимпијаду (ове године у Пољској). Састављање задатака за оба такмичења у Србији обавиће др С. Видојевић и др С. Нинковић, преглед ће обавити С. Видојевић, В. Прокић, Мирјана Баџац, Љиљана Чудић (обе професори физике) и С. Нинковић. У Комисији за жалбе биће С. Видојевић, В. Прокић и С. Нинковић.

Неопходност спонзора или донатора је извесна. НАОК планира обраћање банкама „Интеза“ и „Поштанска штедионица“, те „Београд пут“, „Делта холдинг“ и „АТП Палма“.

II ПЛАН РАДА НАОК

Додатна настава је оно што се мора спровести с обзиром на оскудност астрономских знања понуђених у средњошколској настави. Уобичајено је да се за ову делатност ангажују бивши такмичари, а у време наставе студенти. Међутим, када нема слободних и заинтересованих међу њима, онда чланови НАОК узимају ову обавезу на себе.

Нижи нивои такмичења који се планирају су школско и општинско. Ова такмичења садрже најелементарнија питања из астрономије. Одржавају се онда када има довољно пријављених, али је то врло редак случај.

Циљ Регионалног такмичења је да се укључи што више региона у Србији. Као што је познато, ужа Србија и АП Војводина обухватају 25 делова – Београд и 24 округа. НАОК је тежио да дода и АП Косово и Метохију, као једну целину, али услови нису дозволили. Регионално такмичење се спроводи истовремено у свим регионима где има пријављених. Учесници се такмиче само из теорије, и то имају три питања са понуђеним одговорима и четири задатка. Задаци покривају све области астрономије. Укупно доносе 100 поена, али расподела не мора да буде по 25 поена. За питања важи да свако доноси пет поена. Укупан износ који такмичар може да оствари је онда 115 поена. Такмичари раде под шифрама тако да и комисија за преглед не зна ко се крије иза које шифре. Имају право жалбе/приговора на рад комисије за преглед. Жалбе упућују преко својих наставника такође под шифром. Тек после решавања жалби такмичарска комисија отвара коверте са шифрама и саопштава коначне резултате. Регионално такмичење служи као изборно за Републичко. Праг је 30% од могућих 115 поена.

Републичко такмичење се, по правилу, одржава у Београду. Оно следи шему међународног такмичења. Ово значи три дисциплине: теорија, посматрање и обрада података. Такмичење се одржава током викенда, у суботу пре подне је теорија са пет задатака, а истог дана у касним поподневним часовима посматрање. У недељу пре подне је обрада података. Реализација посматрачког дела највише зависи од метеоролошких услова. Треба имати у виду да, најпре, небо треба да буде ведро и по могућству без месечине. Затим, Републичко такмичење се из разумљивих разлога одржава крајем другог полугођа, а тада „добар мрак“ за посматрање почиње тек око 22 часа. Посматрачки део се може спровести и у затвореном простору: рад са звезданом картом или у планетаријуму. Приликом рачуна општег успеха теорија има тежину 0,6, обрада 0,25 и посматрање 0,15.

Све што за шифре и жалбе важи за Регионално такмичење, важи и за Републичко, с тим што за посматрачки део нема жалбе. Када се отворе шифре, такмичење се завршава и додељују се признања/одличја. Почев од 2011. године апсолутном победнику се додељује специјална награда „Јелена Милоградов Турин“ у част проф. др Јелене Милоградов Турин (1935-2011) оснивача астрономских такмичења у Србији.

Републичко такмичење служи као изборно за међународно, а то је, конкретно, већ поменута Олимпијада (International Olympiad on Astronomy and Astrophysics). На ово такмичење свака земља, по правилу, без плаћања котизације, може да одведе седам особа – двоје руководиоца и пет такмичара. Дакле, најбољих пет са Републичког такмичења стичу право да се такмиче на светском такмичењу. Обавеза сваке од земаља учесница је да кад-тад организује Олимпијаду. НАОК ставља у свој план да Србија у будућности испуни ову обавезу.

Плаћање трошкова путовања представља највећи финансијски терет, толики да средства одобрена од стране матичног Министарства најчешће нису довољна. Због овог постоји прека потреба за обезбеђивањем донатора или спонзора.